

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

MAAHANMUUTTAJAN KIELITÄIDON EDIS- TÄMINEN SOSIAALISEN VUOROVAIKUTUK- SEN KAUTTA

Näkökulmia ryhmätoiminnasta

Karoliina Salomäki

Opinnäytetyö
Toukokuu 2016
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

SALOMÄKI KAROLIINA:

Maahanmuuttajan kielitaidon edistäminen sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta
Näkökulmia ryhmätoiminnasta

Opinnäytetyö 42 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Toukokuu 2016

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin uuden, maahanmuuttajille suunnatun suomen kielen ryhmän perustamista niin ohjaajan näkökulmasta, kuin yhteistyötahon ja osallistujien näkökulmasta. Työn tarkoituksena oli tuoda esiin ryhmän perustamiseen ja ylläpitämiseen liittyviä vaiheita ja mahdollisia haasteita sekä kartoittaa ryhmätoiminnan tavoitteiden kannalta toimivia oppimistapoja ja koko ryhmän toiminnan tarkoituksenmukaisuutta. Työssä pohdittiin ohjaajuuteen liittyviä merkityksiä, maahanmuuttoa ja kotoutumista sekä kielitaidon merkitystä uuteen maahan asettumisessa.

Kohderyhmä muodostui pienten lasten maahanmuuttajaäideistä, jotka kuuluvat Tampereella sijaitsevan Hervantatuvan kävijäkuntaan. Aineisto koostui haastatteluista, sekä ohjaajan näkökulmasta tehdyistä havainnointimuistiinpanoista. Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta sekä osallistuvaa havainnointia. Kerätty haastatteluaineisto käsiteltiin aineistolähtöistä menetelmää mukaillen.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että suomen kielen ryhmä sopii hyvin Hervantatuvan toimintaympäristöön ja sekä tuvan työntekijät että ryhmään osallistuneet toivovat toiminnan jatkuvan. Suurimpana motivaationa kielen oppimisessa toimivat tulevaisuuden tavoitteet sekä arkipäiväisten asioiden helpottuminen. Ryhmässä keskustelemisen koettiin edistävän suomen kielen taitoa ja vuorovaikutuksellista toimintaa pidettiin mielekkäänä.

Kaikenlainen suomen kielen opiskelu tulee olemaan entistä tarpeellisempaa maahanmuuton lisääntyessä jatkuvasti. Kansalaistoiminnalla on hyvät mahdollisuudet tarjota matalan kynnyksen toimintaa maahanmuuttajille kielitaidon parantamiseksi. Tämän opinnäytetyön tuloksia on mahdollista hyödyntää uusien monikulttuuristen ryhmien suunnittelu- ja perustamisvaiheessa sekä kielitaidon parantamisen myötä tapahtuvan kotoutumisen edistämisen suunnittelussa.

Asiasanat: maahanmuutto, kotoutuminen, ryhmäohjaus, kielitaito, monikulttuurisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

SALOMÄKI KAROLIINA:

Promoting Immigrants' Language Skills through Social Interaction
Viewpoints of the Group Activity

Bachelor's thesis 42 pages, appendices 3 pages
May 2016

In this thesis a new Finnish conversation group directed to immigrants was observed from the perspective of the instructor, the participants and the employees of Hervantatupa. The purpose of the thesis was to bring out the challenges and different phases that are involved in founding and upholding a new multicultural group. The theoretical framework consists of concepts of group guidance, immigration and social integration as well as the role of language skill acquisition in settling down in a new country.

The focus group comprised of immigrant mothers of small children who attend the activities of Hervantatupa. The data were collected through individual interviews and observation notes from the instructors' point of view. The study was qualitative and the data were analysed by using content analysis.

The results show that Hervantatupa is a suitable environment for the Finnish conversation group. The main motivation to learn Finnish is to ease everyday life and also to achieve the future goals. The experience was that the conversation in a group and the interaction with other members seems to contribute language skills.

In the future it is going to be more necessary to study Finnish in many ways because of ongoing and increasing immigration situation. Civic activity can provide good possibilities for low-threshold services to offer activities to improve immigrants' language skills. The results of this thesis can be used in planning and starting new multicultural groups. Additionally it can be helpful in sphere of contributing language skills in social integration work.

Key words: immigration, social integration, group guidance, language skills, multiculturalism

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KÄSITTEET JA VIIITEKEHYS	7
2.1	Ohjaajuus	7
2.2	Maahanmuutto ja kotoutuminen	9
2.3	Kielitaidon merkitys maahanmuuttajalle	12
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	14
3.1	Tampereen ensi- ja turvakoti	14
3.2	Hervantatupa	14
3.3	Tutkimuskysymykset ja tavoite	15
3.4	Tutkimusmenetelmä.....	16
3.4.1	Kohderyhmä.....	17
3.4.2	Aineisto	18
3.4.3	Haastattelujen analysointi ja raportointi.....	20
4	HAVAINNOINTI	23
4.1	Ryhmän perustaminen	23
4.2	Ryhmän aloitus	24
4.3	Ryhmän jatkuminen	25
4.4	Ryhmätoiminnan muutokset	27
4.5	Yleistä havainnointia	27
5	TULOKSET	30
5.1	Tuvan työntekijöiden näkökulma	30
5.2	Ryhmäläisten kommentit	31
5.3	Ryhmän ulkopuolisten kommentit.....	32
6	POHDINTA.....	34
6.1	Tulosten arviointi, luotettavuus ja eettisyys.....	34
6.2	Prosessin arviointia	35
7	KIITOKSET	37
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	40
	Liite 1. Saatekirje Tampereen ensi- ja Turvakodin Hervantatuvan työntekijöille 40	
	Liite 2. Havainnointirunko	41
	Liite 3. Haastattelukysymykset	42

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on saanut alkunsa perustamastani, maahanmuuttajille suunnatusta suomen kielen ryhmästä. Ryhmätoiminta tapahtui Tampereen ensi- ja turvakodin Hervantatuvalla, jossa kävijäkunta koostuu suureksi osaksi maahanmuuttajataustaisista naisista. Aloitettuani kyseisen ryhmätoiminnan, tuli ajankohtaiseksi pohtia myös opinnäytetyöni aihetta. Kiinnostuin ajatuksesta tutkia uuden kansainvälisen ryhmän perustamista, joka oli vielä itselleni henkilökohtaisesti merkittävä ja läheinen. Näkökulma opinnäytetyöhön syntyi, kun halusin tuoda sekä omia kokemuksiani ryhmän perustamisesta ja prosessiin liittyvistä ilmiöistä, sekä tiedustella tämän kaltaisen ryhmän tarpeellisuutta ja merkitystä eri näkökulmista. Tavoitteenani oli tutkimuksen myötä sekä oman ohjaajuuteni, että ryhmätoiminnan kehittäminen, sekä tuoda myös esiin mahdollisia yllätyksiä, haasteita ja kokemuksia ryhmätoiminnan prosessin eri vaiheissa. Lisäksi maahanmuuttoon liittyvä aihepiiri on hyvin ajankohtainen, joten toivon että työstäni olisi mahdollisesti apua sekä kolmannen sektorin, että ammatillisesti kotouttamisen edistämiseksi toimiville tahoille, Hervantatuvalla ja tätä kautta myös itse maahanmuuttajille.

Viimeisen kahden vuosikymmenen aikana on ulkomaalaistaustaisten määrä Suomessa kasvanut jatkuvasti ja viimeisen kymmenen vuoden aikana maahanmuuttajien määrä lähes kaksinkertaistunut. Ennako-oletusten mukaan kasvua on edelleen tapahtumassa. Tampereella ulkomaalaistaustaisten prosentuaalinen osuus väestöstä tällä hetkellä on 6,7 (Tilastokeskus 2016; Valtion kotouttamisohjelma 2012, 16). Maahanmuuttajien kotouttamiselle on siis keskeinen ja ajankohtainen kehittämistarve jossa myös kolmannella sektorilla on tärkeä rooli palvelujen kehittämisessä ja tarjoamisessa. Päävastuussa kotouttamisesta ovat kunnat, sekä työ- ja elinkeinotoimisto, mutta kansalaisjärjestöillä on myös merkittävä asema viranomaisten palvelujen täydentäjänä. Maahanmuuton lisääntymisen myötä myös monikulttuurisuus ja monikielisyys tulevat yhä enemmän osaksi suomalaista yhteiskuntaa. (Valtion kotouttamisohjelma 2012, 9, 30.)

Kotoutumisprosessin yksi keskeinen osa on tarjota mahdollisuuksia opiskella kohdemaan kieltä vuorovaikutuksellisuuden mahdollistamiseksi. Kielitaitoa on aina pidetty tärkeänä, eikä vieraiden kielten oppimiseen ole vain yhtä tapaa. Lähestymistapoja, menetelmiä, tekniikoita ja työtapoja löytyy laaja kirjo (Pietilä & Lintunen, 2014, 89). Toimiessani vapaa-

ehtoistyöntekijänä Tampereen ensi- ja turvakodin Hervantatuvalla, heräsi ajatus maahanmuuttajataustaisten kävijöiden suomen kielen kehittämiseksi. Hervantatupa on monikulttuurinen kohtaamispaikka ja kävijöiden suomen kielen taito vaihtelevaa. Tuvan vuorovaikutuksellisen ja sosiaalisuuteen kannustavan ilmapiirin myötä päädyin perustamaan opinnäytetyöni kohteena olevan ryhmän.

Opinnäytetyöni keskeisinä käsitteinä toimivat ohjaajuus, erityisesti ryhmäohjaus, maahanmuutto ja kotoutuminen, sekä kielitaidon merkitys maahanmuuttajalle. Ohjaajuus tuo esille enimmäkseen omia kokemuksiani ryhmän ohjaamisesta ja minkälaisista seikoista hyvä ohjaajuus muodostuu. Ohjaajuuden käsitteen myötä pohditaan maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kanssa toimimista ja monikulttuurisuuden käsitettä. Maahanmuutto ja kotoutuminen taas toimivat lähtökohtana ryhmän perustamisessa ja luovat merkityksen ja teeman koko ryhmätoiminnalle. Kielitaidon merkitystä pohditaan erityisesti työllistymisen kannalta, joka taas on yksi keskeisistä kotoutumista edistävästä tavoitteista.

Toisessa luvussa käsitellään opinnäytetyön teoriaa ja sen viitekehyksiä. Kolmas luku esittelee yhteistyötahona toiminutta Tampereen ensi- ja Turvakotia, sekä Hervantatupaa. Lisäksi esitetään työn tavoite ja tutkimusmenetelmä. Neljäs luku koostuu omista havainnoistani ryhmän ohjaajana ja tuo esille ryhmän perustamisen ja jatkumisen vaiheita. Viides luku käsittelee tekemieni haastattelujen tuloksia ja kuudennessa luvussa on pohdintaa tulosten arvioinnista, luotettavuudesta ja prosessin kulusta. Lopuksi, viimeisessä luvussa on kiitosten aika.

2 KÄSITTEET JA VIITEKEHYS

2.1 Ohjaajuus

Ohjaus on yhteistä toimintaa, jonka tarkoituksena on ohjattavan henkilön toiminnan vahvistaminen, sekä kasvu-, oppimis-, työ-, tai ongelmanratkaisuprosessien tukeminen ja edistäminen. Hyvän ohjauksen edellytyksiä ovat dialoginen vuorovaikutus, sekä kunnioittava ja rakentava kohtaaminen. (Vehviläinen 2014, 12.) Hyvä ohjaajuus taas koostuu vuorovaikutustaidoista, yksilöiden- ja ryhmien ohjaamisen taidoista, suunnittelukyvyystä, sekä taidosta kohdata erilaisia ihmisiä. Olennaista on myös kyky arvioida omaa toimintaa, joka edellyttää hyvää itsetuntemusta. Toimintaympäristö ja kohderyhmä ovat ohjaamisen määritteleviä tekijöitä ja tavoitteet sekä sisältö vaihtelevat näiden mukaisesti. Ohjaajuus tulee nähdä laajana kokonaisuutena, joka koostuu yksittäisistä ohjaustilanteista. Ohjaajuuden sisältyy myös ihmisten kohtaamista, vuorovaikutusta, läsnäoloa, keskustelua ja kuuntelua. Ohjaustyössä asetetaan tavoitteita ja ohjaustilanteiden sisältöä suunnitellaan etukäteen. Suunnitelmilla ja tavoitteilla on kuitenkin usein tapana muuttua matkan varrella. (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010, 8-9.)

Ryhmäohjaukseen kuuluu yleensä vahvasti ryhmäyttämisen prosessi. Prosessin tarkoituksena on sitouttaa jäsenet ryhmään ja toisiinsa, sekä avittaa ryhmää kohti asetettuja tavoitteita. Keskinäinen luottamus luo pohjan ryhmälle ja ryhmäyttämisen avulla luodaan avointa ja turvallista ilmapiiriä, joka mahdollistaa myös omien ajatusten ja tunteiden ilmaisun ja jossa jokainen voi olla oma itsensä. (Kalliola ym. 2010, 112.) Jokaisella ryhmäläisellä on vastuu luottamuksellisen ja avoimen ilmapiirin luomisessa, mutta tärkein rooli tässä prosessissa on kuitenkin ohjaajalla (Vänskä, Laitinen-Väänänen & Kettunen 2011, 88-89). Myös omassa ohjattavassa ryhmässäni oli alussa tarkoituksena ryhmäytyminen, joka tukisi jäsenten sitoutumista ryhmään ja edistäisi yhteenkuuluvuuden tunnetta. Näin pystyisimme parhaiten myös asettamaan yhteisen tavoitteen jota kohti edetä. Koska ryhmä on alusta asti ollut avoin kaikille halukkaille osallistujille eikä sitoutumista ole edellytetty, ovat osallistujat vaihtuneet jokaisella tapaamiskerralla. Näin ollen varsinaista ryhmäytymisprosessia ei päässyt käynnistymään. Olen kuitenkin sisällyttänyt jokaisen tapaamiskerran alkuun pienen tutustumiskierroksen jonka myötä vaihdamme myös sen hetkisiä kuulumisia. Tällä tavoin pyrin luomaan yksittäiselle tapaamiselle rennon ja miel-

lyttävän ilmapiirin. Vänskän ym. (2011, 87) mukaan yksi ryhmätoiminnan eduista yksilöohjaukseen nähden on vertaistuen mahdollistuminen samassa elämäntilanteessa oleville henkilöille ja vertaistuen tarjoaminen on ollut myös yksi tärkeä osa suomen kielen keskusteluryhmääni.

Ryhmänohjaus tukee jäsenten itseohjautuvuutta ja sillä voi olla voimaannuttava vaikutus jäsenten lisäksi myös ohjaajalle. Ryhmässä jäsenet myös oppivat hyväksymään erilaisia ajattelutapoja ja heillä on mahdollisuus jakaa kokemuksia ja kertynyttä osaamista. Mahdollinen itseohjautuvuuden syntyminen on ryhmälle suuri etu, mutta voi olla ohjaajalle haaste hänen menettäessä auktoriteettiasemansa. (Vänskä ym. 2011, 87,92, 93.) Opettajan/ohjaajan roolina on toimia tiedon jakajana, suunnannäyttäjänä oppimisen ohjaamisessa sekä ajatusten herättäjänä, mutta vastuu oppimisesta on itse oppijalla. Opiskelussa ja oppimisessa vuorovaikutus opiskelutovereiden välillä näyttäytyy tärkeänä voimavarana, erityisesti aikuisilla. Aikuisopiskelijoilla on myös kyky hakea itse tietoa ja soveltaa sitä käytäntöön. (Kokkinen, Rantanen-Väntsi, Tuomola 2008, 12-14.)

Puhuttaessa monikulttuurisesta ohjauksesta, tarkoitetaan tällöin tilannetta jossa ohjaaja ja ohjattava omaavat erilaisen etnisen taustan, kulttuurin tai äidinkielen (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 34). Monikulttuurisessa ryhmässä ohjaajan on tärkeää tiedostaa kulttuurien eroavaisuuksia. On hyvä ymmärtää esimerkiksi yhteisöllisten ja yksilökeskeisten kulttuurien elementtejä, koska nämä vaikuttavat siihen, kuinka he näkevät itsensä yksilöinä ja oman yhteisönsä jäseninä. Yhteisöllisissä kulttuureissa oma identiteetti määrittyy vahvasti muiden yhteisön jäsenten kautta ja vanhempien ja sukulaisten mielipiteillä on merkittävä vaikutus yksilön omaakin elämää koskevissa päätöksissä. Länsimaisessa, yksilökeskeisessä kulttuurissa oma identiteetti on erillisempi muista ihmisistä. Monikulttuurisuutta tulisikin tarkastella useasta näkökulmasta ja ohjaustyössä tärkeää on huomioida jokainen jäsen kokonaisena ihmisenä. Monikulttuurisuustyön taustalta löytyy suuntauksia, joista on tunnistettavissa muun muassa universaali suuntaus sekä kulttuurispesifi suuntaus. Universaali suuntaus on monikulttuurinen lähestymistapa, jossa korostetaan ihmisten samanarvoisuutta, sekä kulttuurien yhteneväisyyksiä. Keskeinen tavoite on huomioida ohjattavien yksilölliset erot. Kulttuurispesifi suuntaus taas perustuu näkemykseen, jossa henkilö on oman etnisen ryhmänsä edustaja, jolloin yhteisöllä on vahva vaikutus elämänvalintoihin. Nykyään näiden kahden suuntauksen koetaan täydentävän toisiaan monikulttuurisessa ohjauksessa.

Kulttuuri vaikuttaa vahvasti tapamme ymmärtää ja hahmottaa maailmaa ja näin ollen se määrittelee myös arvojamme, käyttäytymismallejamme ja kaikkea inhimillistä toimintaamme. Monikulttuurisessa ohjauksessa lähtökohtana onkin ymmärtää kulttuurien kokonaisvaltainen vaikutus meihin ja huomioida seikat myös ohjauksessa. Tämän vastakohtana pidetään etnosentristä ohjausta, jossa ohjaajan oma kulttuuri määrittelee toiminnan. Monikulttuurinen ohjaus sisältää myös idean erilaisten etnisten ryhmien elämisestä yhdessä, sovussa toisiaan kunnioittaen ja tasa-arvoisesti. Erilaiset uskonnot ja poliittiset näkemykset kuitenkin saattavat aiheuttaa jännitteitä. Monikulttuurisuudessakaan ei voida kuitenkaan hyväksyä mitä tahansa käyttäytymis- tai ajattelutapoja, sillä siitä seuraisi kaaosta ja mielivaltaa. Jotta yhteiskunnan rakentaminen toisia ihmisiä kunnioittaen ja arvostaen mahdollistuisi, on monikulttuurisuuden kannalta olennaista löytää kaikille yhteisiä toimintaperiaatteita. (Korhonen & Puukari 2013, 12-13, 18.)

2.2 Maahanmuutto ja kotoutuminen

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleensä henkilöä, joka on pysyvästi asettunut asumaan muualle kuin kotimaahansa. Usein myös heidän jälkeläisiään kutsutaan maahanmuuttajiksi, vaikka parempi termi tässä tapauksessa olisi toisen polven maahanmuuttaja. (Maahanmuutto.net 2016.)

Suomeen muuttavien ulkomaalaisten määrässä on viime vuosien perusteella ollut havaittavissa sekä huomattavaa kasvua, että monipuolistumista (Valtion kotouttamisohjelma 2012, 5). Tilastokeskuksen väestörakennetilaston mukaan vieraskielisten määrä kasvoi vuonna 2015 19 000 henkilöllä. Vuosien 1990-2014 aikana maahanmuuttajien määrä kasvoi 0,8 prosentista 5,9 prosenttiin ja vuonna 2014 Suomessa asui 310 000 henkilöä joiden kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Tilastokeskus 2016). On myös ennustettu, että vuoteen 2030 mennessä ulkomaalaisten määrä on noussut 500 000:een (Valtion kotouttamisohjelma 2012, 5). Maahanmuuttajien ja vieraskielisten määrän kasvaessa on myös oletettavissa, että suomen kielen opetuksen tarjontaa on syytä lisätä ja sen eri muotoja myös tarkastella. Maahanmuuton lisääntyminen asettaa myös painetta julkisten palvelujen kehittämiseksi sekä kotouttamistoimenpiteille (Valtion kotouttamisohjelma 2012, 5).

Suomessa maahanmuuttoa ohjaavat Suomen kansallisen lainsäädännön lisäksi Suomen solmimat kansainväliset sopimukset. Suomessa maahanmuuttoa koskevaa lainsäädäntöä on viimeisen kahden vuosikymmenen aikana uudistettu erityisen paljon. Maahanmuuton piirissä toimivien viranomaisten tulee tuntea voimassa olevan kansallisen lain lisäksi myös kansainvälisen säädösperustan, eli Euroopan Unionin lainsäädännön sekä kansainvälisen ihmisoikeussopimuksen. Näitä kaikkia sovelletaan keskenään. Schengen-järjestelmän kehittyminen, yhteiset ulkorajat ja kolmansien maiden liikkuvuutta ulkorajojen sisällä koskevat normit liittyvät myös vahvasti maahanmuuttoon ja Suomi on siirtymässä suhteellisen vähäisestä maahanmuuton hallinnasta osaksi koko Eurooppaa koskevaa suurten ilmiöiden hallitsemista. Maahanmuuton juridiikka jakautuu kahteen tavoitteeseen: oikeuksien ja vapauksien sekä valvonnan ja rajoitusten toteutumiseen. Molempien pyrkimysten toteutumista on kuitenkin jatkuvasti vaikeaa saavuttaa. Ulkomaalaisten oikeuksissa on otettava huomioon ihmisoikeusasetukset ja rajoittamistoimiin tulee turvautua vain täysin tarpeellisissa tilanteissa. (Juvonen 2012, 1-4.)

Maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kotouttamista, eli siihen liittyviä viranomaistoimenpiteitä säätelee Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Kotoutumislain säännöksen (34§) mukaan valtioneuvoston tulee laatia jokaiselle hallituskaudelle ohjelma josta ilmenee kotouttamisen tavoitteet ja toimenpiteet. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.) Valtion kotouttamisohjelman tavoite on monipuolinen maahanmuuttajien kotouttaminen, sekä etnisten suhteiden ja eri väestöryhmien vahvistaminen. Erityisesti keskitytään työllisyys-, koulutus-, asumis- sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tärkeä perusta kotoutumiselle on maahanmuuttajan asettuminen kuntalaiseksi. Kotouttamislain pykälän 42 mukaan kunnan tulee laatia joko yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa monivuotinen suunnitelma kotoutumisen edistämiseksi. Kotoutumisen prosessi edellyttää sitoutumista sekä maahanmuuttajalta itseltään, että vastaanottavalta yhteiskunnalta. Maahanmuuttajien määrän lisääntyessä tulee monikulttuurisuus, monikielisyys, sekä arvojen ja tapojen monimuotoisuus yhä näkyvämmäksi osaksi Suomalaista yhteiskuntaa, jossa maahanmuuttajan tulee kokea itsensä tervetulleeksi, tasavertaiseksi ja pysyväksi yksilöksi. Kotouttamisen edistämiseen tuleekin lisätä määrärahoja, sekä tarkastella niiden oikeanlaista kohdentamista. (Valtion kotouttamisohjelma 2012, 5, 9.) Maahanmuuttajien kotoutumisessa merkittävässä roolissa on myös monikulttuurinen ohjaus (Alitolppa-Niitamo, Fågel, Säävälä 2013, 32).

Maahanmuuttoa tapahtuu monista eri syistä, joka vaikuttaa myös tapahtuman kokemiseen positiivisena tai negatiivisena. Henkilökohtaiset ominaisuudet ja ikä ovat myös merkittävässä roolissa uuteen ympäristöön asettumisessa, mutta muuttamiseen liittyvä stressi on kaikille yhteinen kokemus. Puhutun kielen eroavaisuudesta johtuen vuorovaikutustilanteet ovat myös stressiä aiheuttavia, vaikka maahanmuuttajan kielitaito olisikin hyvä. Mahdollisimman hyvän asettumisen kannalta olisi tärkeää kyetä asioimaan ja toimimaan uudessa ympäristössä, mutta yksilölliset erot vaikuttavat alkuvaiheen haasteiden hallintaan. Maahanmuuttajan hyvinvoinnin kannalta olisi olennaista jossain vaiheessa löytää tasapaino vanhan ja uuden välillä. (Alitolppa-Niitamo ym. 2013, 63-64.)

Suomen maahanmuuttajista noin puolet on naisia, vaikkakaan sukupuolinäkökulmaan ei ole erityisesti kiinnitetty huomiota muuttoliike- ja maahanmuuttotutkimuksissa. Sopeutumisprosessissa myös sukupuolella on vaikuttavia tekijöitä ja kotoutumista voidaan tarkastella yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan kannalta. Suomessa työ on keskeisessä roolissa ihmisten elämässä ja se liittyy vahvasti niin toimeentuloon, turvallisuuteen, kuin identiteettiinkin. Ammatti-identiteetillä ja työllä on merkityksensä myös maahanmuuttajanaisten keskuudessa, vaikka ensisijainen rooli olisikin maahanmuuttovaiheessa ollut äiti ja puoliso. Maahanmuuton syy usein myös määrittää odotukset maahanmuuttajanaisia kohtaan niin yhteiskunnan, oman perheen kuin yhteisönkin suunnalta. Myös naisten omat odotukset ja tavoitteet määräytyvät elämäntilanteiden mukaan. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 15, 22, 24, 29.) Omassa opinnäytetyössäni esiintyvät naiset ovat tällä hetkellä kotiäiteinä tai muuten työttöminä, mutta monilla on kuitenkin tavoitteena koulutus tai työpaikka. Nykypäivän työvaatimukset huomioon ottaen voidaan todeta, että kielitaito on tärkeässä roolissa työllistymisessä. Kielitaidon lisäksi sosiaaliset ja vuorovaikutukselliset valmiudet koetaan lähes joka alalla tarpeelliseksi.

Varsinaiseen uuteen maahan sopeutumiseen vaikuttavat myös henkilön omat luonteenpiirteet, esimerkiksi avoimuus, seurallisuus, rohkeus riskinottoihin, sekä epävarmuuden sietokyky. Myös ikä, koulutustausta, sekä oman ja uuden maan kulttuurien samanlaisuus ovat merkittävässä roolissa. Lisäksi ihmisten vastaanotto ja suhtautuminen maahanmuuttajiin uudessa maassa vaikuttavat uuteen kulttuuriin sopeutumisessa. (Pollari & Koppinen 2011, 20.)

2.3 Kielitaidon merkitys maahanmuuttajalle

Euroopan maille on laadittu yhteinen viitekehys kielten opettamiseen ja siinä kuvataan myös tarvittavia kielellisiä osaamistasoja tehokkaan viestinnän saavuttamiseksi. Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen R(82)18 johdantoon on kirjattu kolme pääperiaatetta, joilla turvataan jäsenvaltioiden keskinäisen yhtenäisyyden johdonmukainen ja jatkuva toteutus kulttuuriyhteistyön neuvoston kieliä koskevassa työssä:

- Euroopan kieli- ja kulttuuriperintöä tulee suojella ja kehittää koulutusta lisäämällä keskinäisen ymmärryksen ja viestinnän parantamiseksi
- Eurooppalaisten kielten paremmalla osaamisella on mahdollista helpottaa eurooppalaisten välistä viestintää ja keskinäistä ymmärrystä, sekä estää syrjintää ja enakkoluuloja
- Huolehditaan jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä kansallisen kieltenopiskelun ja –opetuksen ohjelman toteuttamisessa ja kehittämisessä

Tehokkaan kansainvälisen kommunikoinnin ja liikkuvuuden kannalta on kieltenopiskelun ja –opetuksen tehostaminen jäsenmaissa välttämätöntä. Kieltenopiskelun halutaan myös olevan elinikäistä. (Eurooppalainen viitekehys 2003, 9, 19-20, 24-25.)

Kielenoppiminen edellyttää aina opeteltavan kielen kuulemistä ympärillään (Pietilä & Lintunen 2014, 16). Kielenoppimiseen liittyvät keskusteluryhmät tarjoavatkin turvallisen ja monipuolisen ympäristön harjoitella kieltä yhdessä muiden kanssa ja mahdollisesti luoda uusia sosiaalisia suhteita. Vanhemmilla oppijoilla näyttäisi myös kirjallisesta materiaalista saattavan olla hyötyä (Pietilä & Lintunen 2014, 15). Kielen avulla kyetään suullisesti tai kirjallisesti ilmaisemaan ajatuksia, kommunikoimaan, viestimään ja vaikuttamaan muihin ihmisiin. Kielen osaamiseen sisältyy taito lukea, kirjoittaa, puhua ja kuunnella. Uuden kielen oppiminen on jopa loppuelämän kestävä prosessi, johon vaikuttaa muun muassa se, kuinka paljon oppija käyttää kyseistä kieltä. Harva kykenee kuitenkaan saavuttamaan syntyperäisen kaltaista kielitaitoa, eikä sellaista ole järkevää tai edes tarpeellista tavoitella. Oppijan olisi hyviä pyrkiä tilanteeseen, joka mahdollistaa sekä kirjalliset että suulliset kielenkäyttötilanteet. (Pietilä & Lintunen 2014, 16, 20, 22-24.) Ääntämisen hiominen natiivitasolle saattaa tarjota tasa-arvoisemmat mahdollisuudet esimerkiksi työhönottotilanteessa. Kielten opetuksessa pyritään kuitenkin nykyään huomioimaan oppijan identiteetti johon liittyy myös oppijan aksentti puhuttaessa kieltä. (Pietilä & Lintunen 2014, 170.)

Jo yleisesti ajatellen hyvä kielitaito tarjoaa enemmän vaihtoehtoja työllistymiseen sekä paremmat edellytykset urakehitykselle. Kieli- ja viestintätaidot ovat olennainen osa kaikilla aloilla. (Kielikello 2016.) Ryhmässänikin on henkilöitä, joilla on selkeästi tavoitteena jossain elämän vaiheessa päästä opiskelemaan ja töihin, ja nämä tavoitteet motivoivat oppimaan suomen kieltä. Myös maahanmuuttajien kohdalla kohdemaan kielen osaminen on keskeisimpiä tekijöitä työllistymisessä. Vaikka maahanmuuttaja itse kokisi kielitaitonsa melko hyväksi, on kuitenkin havaittavissa, että työelämälähtöinen kotoutumiskoulutus ei vastaa työelämän vaatimuksia. Työllistymisessä ja kotoutumisessa on kuitenkin kyse monitahoisemmasta ilmiöstä kuin esimerkiksi riittävästä kielitaidosta, sillä erinomaisen kielitaidon omaava maahanmuuttaja saattaa jäädä työllistymättä vain olemalla syntynyt muualla kuin Suomessa. Kielitaitoon viitattaessa on sen määrittelemisen usein hankalaa, sillä se voidaan nähdä tilannesidonnaisena tai sen määrittelijän näkökulmasta kuin myös maahanmuuttajan omasta näkökulmasta. Kielitaito on identiteettikysymys, jolloin kielitaidon riittävyden kokemus on subjektiivista, mutta asia voidaan myös nähdä yhteiskunnallisena resurssina. Kotoutumisessakin etäisenä tavoitteena on maahanmuuttajan työllistyminen. (Puhe ja kieli 2011, 139-140, 142-144.)

Kotoutumisen kannalta lapsia kotona hoitavat naiset ovat haasteellinen ryhmä, sillä he voivat olla hyvinkin sidottuja kotioloihin. Väestöliiton tekemien haastattelujen perusteella kotiäidit ovat kuitenkin motivoituneita opiskelemaan suomen kieltä. Pääasiassa suomen kielen kurssit löydetään sosiaalisten verkostojen tai viranomaisten kautta ja nettil ilmoitukset tavoittavat vain korkeammin koulutetut maahanmuuttajanaiset. (Lainiala & Säävälä 2010, 4-5.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tampereen ensi- ja turvakoti

Tampereen ensi- ja turvakotiyhdistys toimii Tampereen Petsamossa ja heidän tarjontaan löytyy palveluja lapsiperheille ja ikäihmisille. Toimipaikkoja löytyy kuitenkin muualtakin Tampereen alueelta. Lapsiperheille on tarjolla tukea muun muassa erilaisiin kriisitilanteisiin tai arjen mielekkyyden kasvattamiseen. Tukimuodot koostuvat niin kahdenkeskisistä kohtaamisista kuin ryhmätyöskentelystä. Ikäihmisille on tarjolla kodinomaista, omien voimavarojen ja vahvuuksien tukemaa asumista, päivätoimintaa, sekä kuntouttavaa päivätoimintaa. Sekä päivätoiminnassa, että kuntouttavassa päivätoiminnassa kantavana elementtinä pidetään yhteisöllisyyttä. Asumispalvelut tarjoavat yksilöllistä tukea, tasa-puolista kohtelua, sekä erilaisia kohtaamisia. (Tampereen ensi- ja turvakotiyhdistys, 2016.)

Yksi osa Tampereen ensi- ja turvakodin toimintaa ovat perhetuvat, joita löytyy Tampereelta Annalasta, Hervannasta sekä Linnainmaalta. Perhetuvat toimivat ennaltaehkäisevinä kohtaamispaikkoina lapsiperheille. Tupien toiminta koostuu yhteisöllisestä tekemisestä, vertaistuesta, sekä erilaisista toimintaryhmistä ja tapahtumista. Tarvittaessa tuvat tarjoavat myös aukioloaikoinaan lastenhoitoa muutamaksi tunniksi kerrallaan. Tupien tavoitteena on vanhempien arjessa jaksamisen tukeminen, sekä lasten kasvun ja kehityksen tukeminen. (Tampereen ensi- ja turvakotiyhdistys, 2016.)

3.2 Hervantatupa

Hervantaa voidaan pitää melko isona kaupunginosana, joka on aikoinaan perustettu Tampereen tytärkaupungiksi. Hervannasta löytyy paljon erilaisia palveluita, sekä kasvavassa määrin yrityksiä. Asukkaita Hervannassa on 22 914. Hervannassa maahanmuuttaja-asukkaiden määrä on verrattain suuri: Hervannan ulkomaalaistaustaisten osuus asukkaiden kokonaismäärästä on 10,2 prosenttia, kun koko Tampereen ulkomaalaisten osuus on 3,3 prosenttia. (Hervannan tiedotusyhdistys ry 2013.) Myös Hervantatuvan kävijöistä suuri osa on maahanmuuttajataustaisia.

Yhteistyömme Hervantatuvan ja koko Tampereen ensi- ja turvakodin kanssa on toiminut niin ryhmää pitäessäni, kuin tutkimustyötä tehdessäni moitteettomasti. Työntekijät ovat olleet alusta asti joustavia epäsäännöllisiä aikataulujani kohtaan sopiessamme ryhmäta- paamisten ajankohtia ja tutkimukseen liittyviä haastattelu-aikoja. Olen saanut heiltä tukea sekä ryhmän toimintaan, että tutkimustyöni etenemiseen. Hervantatuvan toiminta kohtaa hyvin oman arvomaailmani. Pidän ennaltaehkäisevää, ihmisiä kohtaavaa työtä arvok- kaana ja nykypäivän vaatimuksiin vastaavana. Tuvalla on aina avoin, rento tunnelma, jossa olonsa on helppo tuntee tervetulleeksi ja tuvan toiminta edistää sosiaalista vuoro- vaikutusta niin lasten kuin aikuistenkin keskuudessa.

3.3 Tutkimuskysymykset ja tavoite

Tutkimusprosessin keskeisin käynnistäjä on idean eli tutkimusaiheen syntyminen. Tässä vaiheessa ei ole yleensä vielä tiedossa, kuinka paljon aiheesta löytyy tietoa, jolloin läh- detään liikkeelle kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimuksiin tutustumisesta. Tutkimusidea lähtee usein liikkeelle käytännön elämästä tai yhteiskunnallisesti ajankohtaisista aiheista (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 32-34.) Tavoitteenani oli myös tehdä tuotos, josta olisi hyötyä ainakin Hervantatuvan toiminnalle, mutta lisäksi myös mahdollisesti yleisesti eri paikkoihin, jossa tarjotaan tai on suunnitteilla tarjota suo- men kielen opetusta, aiheen ollessa samalla hyvin ajankohtainen. Ronkaisen ym. (2013, 33, 41) mukaan tutkimusprojekteihin voi sisältyä yhteiskuntapoliittistakin intressiä ja on mahdollista että tutkimusta hyödynnetään myös päätöstenteossa ja kaikissa tutkimuksissa onkin oltava yhteiskunnallinen tai tieteellinen tavoite.

Tutkimusaiheen päättämisen jälkeen tuli miettiä, mistä näkökulmasta tekisin opinnäyte- työni ja liittyisikö siihen mahdollisia muita vastaavanlaisia ryhmiä. Kävin kaksi kertaa tutustumassa SPR:n Kielikahvilassa, saadakseni laajempaa näkökulmaa ja mahdollisia li- säideoita niin omaan ryhmätoimintaani, kuin opinnäytetyöhöni. Päädyin kuitenkin kes- kittymään työssäni vain perustamaani ryhmään ja hakemaan sopivan lähestymiskulman tutkia kyseistä toimintaa. Välttämätöntä oli myös pohtia teoria-aineiston rajaamista ja Es- kolan & Suorannankin (1998, 19) mukaan aineisto on syytä rajata huolellisesti, sillä laa- dullisessa tutkimuksessa aineisto ei lopu koskaan.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia ja havainnoida uuden, monikulttuurisen ryhmän perustamista, mutta myös selvittää ryhmän tarpeellisuutta ja minkälaisia toiveita herää ryhmätoimintaan liittyen, niin tuvan työntekijöiltä kuin osallistujiltakin. Lisäksi halusin myös tiedustella, mitkä seikat vaikuttavat ryhmään osallistumatta jättämiseen ja minkälaiset oppimistavat ja metodit koetaan kielellisessä kehittämisessä miellyttäviksi ja toimiviksi.

Tutkimuskysymykseni:

1. Mitä haasteita ja kehittämistarpeita kohdataan uutta ryhmää muodostaessa ja minkälaisia tärkeitä havaintoja ilmeni prosessin aikana?
2. Mitkä seikat vaikuttavat Hervantatuvan kävijöiden ryhmään osallistumiseen/osallistumatta jättämiseen?
3. Miten Hervantatuvan työntekijät ja ryhmään osallistuneet kokevat ryhmän toiminnan?

3.4 Tutkimusmenetelmä

Käytin opinnäytetyössäni tutkimusmenetelmänä osallistuvaa havainnointia, jonka lisäksi haastattelin henkilöitä ryhmästä ja sen ulkopuolelta, sekä Hervantatuvan kahta työntekijää. Tutkimusmenetelmänä haastatteluissa oli laadullinen tutkimusote. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija kerää aineistoa osallistumalla tavalla tai toisella tutkittavan ryhmän toimintaan. Tavallisesti kohderyhmä on tutkijalle entuudestaan vieras, mutta tuttuunkin ryhmään on mahdollista osallistua. Tällöin tutkijan rooli on olla toimivana jäsenenä luonnollisissa tilanteissa, eikä ulkopuolisena tarkkailijana. (Eskola & Suoranta 1998, 99.) Itse toimin ryhmässä aktiivisena jäsenenä samalla havainnoiden. Olen myös ilmaissut osallistujille tekeväni tutkimusta ryhmästä, koska koen sen osallistujien oikeudeksi tietää, eikä minulla ole tässä tapauksessa tarvetta toimia heidän tietämättään.

Laadullisessa tutkimuksessa teorian tieto on välttämättömässä roolissa. Tässä yhteydessä teoria on tutkimuksen viitekehys, mutta teoria sisältyy myös koko tutkimuskokonaisuuden mieltämiseen (Tuomi & Sarajärvi 2011, 18.) Laadullisen aineiston ilmiö on tekstimuotoista, joka voi syntyä tutkijan toimesta tai hänestä riippumatta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavat muodostavat melko pienen ryhmän, jolloin päästään tutkimaan heitä syvällisemmin ja perusteellisemmin. Tällöin tieteellisenä kriteerinä on laatu, eikä määrä. (Eskola & Suoranta 1998, 15, 18.) Laadullinen tutkimusaineisto syntyy tutkijan ja tutkittavien välisessä vuorovaikutuksellisessa haastattelutilanteessa, kun taas etnografisessa havainnoinnissa tulee tutkijalle oma rooli tarkkailtavassa ryhmässä ja sen toiminnassa. (Ronkainen ym. 2013, 107.) Opinnäytetyössäni näyttäytyy molemmat edellä mainitut tutkimusmenetelmät.

Omassa tutkimuksessani aineistoa on kertynyt ryhmän perustamisesta lähtien myös kirjaamalla ylös havaintoja ryhmän muodostumisesta ja sen eri vaiheista. Havainnoinnin tarkoituksena on saada tietoa tutkittavasta ilmiöstä sen luonnollisessa ympäristössä. Systemaattisessa havainnoinnissa on oleellista myös kirjata ylös havaintoja. (Ronkainen ym. 2013, 115.) Havainnointi onkin hyvin yleinen tutkimuksellinen tiedonkeruumenetelmä ja havainnoinnin ja haastattelun yhdistäminen voi olla hyvinkin tuottoisaa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 81.) Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on aktiivisessa roolissa tutkittavien keskuudessa, jolloin sosiaaliset vuorovaikutustilanteet ovat yksi tärkeä osa tiedonhankintaa (Tuomi & Sarajärvi 2011, 82). Havainnoinnin ja osallistuvan havainnoinnin avulla saadaan tietoa kytkettyä paremmin asiayhteyteen, eli tutkimuksen kontekstiin. Havainnointi auttaa myös tutkijaa oppia tuntemaan tutkittavia henkilöitä kyseisessä yhteisössä. (Valli & Aaltola 2015, 147, 149.) Havainnointia voidaan toteuttaa joko kertomalla siitä kohderyhmälle tai olla kertomatta (Eskola & Suoranta 1998, 99).

3.4.1 Kohderyhmä

Haastattelin tutkimukseeni kahta tuvan työntekijää, kolmea ryhmäläistä, sekä kolmea jotka eivät ole ryhmään osallistuneet. Eskolan ja Suorannan (1998, 62) mukaan aineistoa on yleensä riittävästi kun tutkimusaineisto alkaa toistaa itseään, eli tutkimusongelman kannalta hyödyllistä uutta tietoa ei enää synny. Tämä tarkoittaa aineiston kylläntymistä, eli saturaatiota (Eskola & Suoranta, 2011, 62).

Sekä laadullista, että määrällistä tutkimusta tehdessä nousee yleisemmäksi kysymykseksi kuinka paljon aineistoa täytyy kerätä, jotta tutkimusta voisi pitää tieteellisenä, edustavana ja yleistettävänä. Laadullisessa tutkimuksessa vastaus on usein melko epämääräinen, sillä kohdejoukon kokoon vaikuttavat esim. ajalliset ja taloudelliset resurssit. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoite ei ole niinkään tilastollinen yleistettävyys vaan esimerkiksi pyrkimys kuvata ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtää tiettyä toimintaa ja antaa teoreettisesti mielekästä tulkintaa jollekin ilmiölle. Tärkeäksi seikaksi muodostuukin tutkittavan ryhmän mahdollisimman laaja tieto ja kokemus tutkittavasta aiheesta, eli kohderyhmän tulisi olla tarkoitukseen sopiva. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 85.)

Koin tutkimuksen kohderyhmän helposti lähestyttäväksi ja kohderyhmän koostuessa aikuisista henkilöistä, ei kirjallisia lupia vaadittu. Yksikään henkilö ei kieltäytynyt haastattelusta ja koin haastatteluihin osallistumisen olleen vastaajille mielekästä. Koin heidän myös haluavan oikeasti auttaa minua tutkimustyössäni, sekä ryhmätoiminnan edistämisessä ja sain mielestäni rehellisiä ja rakentavia vastauksia. Kysymykset laadin niin, että ne olivat helposti ymmärrettävissä ja selvennettävissä, jolloin mahdollinen kielimuuri ei ollut esteenä tai altistanut väärinymmärryksille.

3.4.2 Aineisto

Tutkimuksen aineisto voidaan jakaa tutkimuksen synnyttämiin aineistoihin, sekä luonnollisiin aineistoihin. Tutkimuksen synnyttämää aineistoa ovat tutkimuksen myötä kerrytetyt haastattelu- ja kyselyaineistot, pyynnöstä kerätyt tarinat ja kokemukset, testit ja mitaukset, sekä muut tutkimukseen liittyvät eri tilanteissa kootut aineistot. Luonnollista aineistoa taas ovat yksinkertaistettuna kaikki jo olemassa oleva aineisto ja teoriatieto joka voi olla hyvin moninaista. (Ronkainen ym. 2013, 108.)

Itselläni aineistona toimivat havainnointimuistiinpanot ja –päiväkirja sekä puolistrukturoidujen haastattelujen synnyttämä materiaali. Suomessa aineiston keruu haastattelemalla on hyvin yleinen tapa. Puolistrukturoidussa haastattelussa esitetään jokaiselle vastaajalle samat kysymykset ja kysymyksiin vastataan omin sanoin. (Eskola & Suoranta 1998, 85-86.) Uskon että vapaammalla haastattelulla on mahdollista saada hyvin henkilöiden ko-

kemuksista ja mielipiteistä selvää ja saada tilaisuus keskustella mahdollisista kehittämistoimista. Kenttätyössä, eli tutkittavien joukkoon asettumisessa päästään lähemmäs tutkittavaa ryhmää ja asiat nähdään paremmin sellaisena kuin ne ovat. Tätä kutsutaan myös naturalistiseksi otteeksi. (Eskola & Suoranta 1998, 16.)

Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija kerää aineistoa osallistumalla tutkimansa yhteisön toimintaan. Tilanteesta, ryhmästä ja tutkimuksen laadusta riippuen, voidaan havainnoinnista kertoa tutkittaville tai olla kertomatta, vaikka periaatteessa havainnointia ei tulisi tehdä ilman havainnoitavan suostumusta. (Eskola & Suoranta, 1998, 98-99, 101.) Omat ryhmäläiseni olivat tietoisia tekemästani opinnäytetyöstä ja koin sen tarpeelliseksi tuoda esille luottamuksellisen suhteen syntymiseksi ja ylläpitämiseksi. Tutkijan tulisi ohjalla mahdollisimman vähän tutkittavien toimintaa ja tapahtumien kulkua, joka voi olla käytännössä kuitenkin mahdotonta (Eskola & Suoranta 1998, 100). Omassa roolissani ryhmän ohjaajana on välttämätöntä vaikuttaa tapahtumien kulkuun ja toiminnan edistämiseen.

Omat muistiinpanoni, joita tein ryhmän alusta lähtien, ovat osoittautuneet erittäin hyödyllisiksi opinnäytetyön kannalta. Muistiinpanoja tutkiessani, on ollut havaittavissa ryhmän kehittymisprosessiin vaikuttavia asioita ja niistä on ollut apua välttämättömien muutosten ja kehittämistarpeiden huomioimisessa. Muistiinpanot ovat toimineet sekä ryhmän toiminnan, että oman oppimiseni tukena, sillä yksi tavoite on ollut myös oman ohjaajuuteni kehittäminen.

Loput aineistosta kertyi yksilohaastatteluiden myötä, sekä keräämällä teorian tietoa aiheeseen liittyen eli niin sanottua luonnollista aineistoa. Havainnoinnin osana tehtävät haastattelut hyödyntävät kohderyhmässä toimimisen mahdollistamia erilaisia rooleja sekä suhteita (Ronkainen ym. 2013, 116). Henkilökohtaisilla haastatteluilla sain parhaiten vuorovaikutuksellisen tilanteen, jossa jäi tilaa myös rennolle keskustelulle. Kohdejoukon ollessa melko pieni ja haastattelujen kestojen melko lyhyitä, oli haastatteluaineiston keruu antoisaa, saadessani kuulla jokaiselta vastaajalta omia mielipiteitä ja ajatuksia.

3.4.3 Haastattelujen analysointi ja raportointi

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi, joka on sekä yksittäinen metodi, että väljä teoreettinen kehys analyysikokonaisuudesta. Lyhyesti ilmaistuna sisällönanalyysimentelmä on tutkimusmateriaalin esittelyä sanallisessa muodossa. Kun sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä, luo se pohjan useimmille laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmille. Sisällönanalyysimenetelmällä on mahdollista saada strukturoimattomastakin materiaalista kuvaus tiivistettyyn ja yleiseen muotoon. Laadullinen tutkimus tuo usein esille ennalta odottamattomia, kiinnostavia asioita ja nämä voivat hämmäntää tutkijaa. On kuitenkin tärkeää kyetä rajaamaan aineisto tutkittavaan ilmiöön ja rajauksen tulee olla perusteltu. Tutkimusongelman, tutkimustehtävän ja tutkimuksen tarkoituksen tulee olla linjassa raportoidun aineiston kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 91-92, 103, 106; Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 15.)

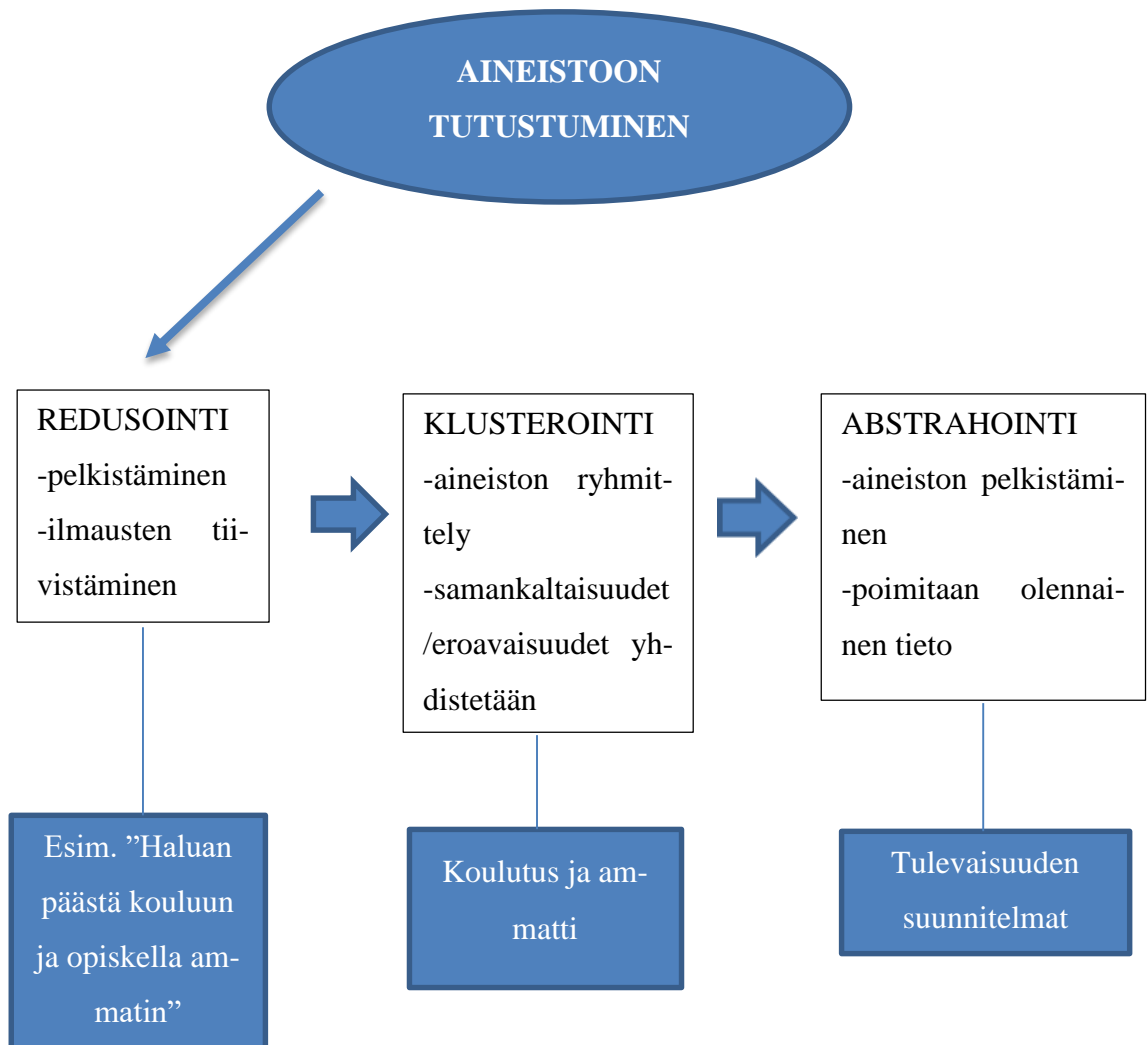
Tutkimusaineisto koostuu kerätystä materiaalista eri muodoissaan, joka sellaisenaan, ilman käsittelyä ei sovi analysoitavaksi. Laadullisen aineiston käsittelyyn on monia tapoja, jotka määräytyvät osittain myös materiaalin muotojen mukaan. Ennen analysointivaihetta aineistoon tutustutaan ja sitä järjestetään ja luokitellaan. Aineiston analysoinnin ensimmäinen vaihe on tutustua aineistoon mahdollisimman vähin ennako-oletuksin. Analysoitavaksi tekeminen muuttaa raakamateriaalin käsitellyksi aineistoksi, jolloin tiettyjä tietoja tai osioita on jo poistettu aineiston selkeyttämiseksi. Tutkimusaineisto ei ole sama asia kuin tutkittava ilmiö ja aineistoa tuleekin tarkastella mahdollisimman avoimesti. Analyysissä, joka on aineistolähtöistä, aiemmilla tiedoilla, teorioilla ja havainnoilla ei tulisi olla merkitystä. (Ronkainen ym. 2013, 118, 120, 122, 124; Ruusuvuori ym. 2010, 10, 95.)

Haastattelukysymysten ja tutkimuskysymysten lisäksi tutkija esittää myös kootulle aineistolle analyttiset kysymykset, jotka muotoutuvat ja tarkentuvat aineistoon tutustuttaessa. Tällä tavoin saadaan vastaukset tutkijaa kiinnostaviin kysymyksiin ja tutkimus tavallaan käynnistyy uudestaan. Haastattelumateriaali on usein laaja, moninainen aineisto, jota on mahdollisuus lähestyä monin eri tavoin, ja määräytyy muun muassa tutkijan valitseman näkökulman, tutkimusongelman sekä –kysymysten asettelun mukaan. Aineiston

luokittelu, analysointi ja tulkinta liittyvät toisiinsa, mutta ovat myös erillisiä osatehtäviä, jotka tutkija kohtaa aineistoon käsitellessä. Kaikkia tutkimuksen vaiheita tarvitaan, mutta painotus näiden välillä voi vaihdella tutkimuksen luonteen mukaisesti. (Ruusuvuori ym. 2010, 9-11.)

Kohdejoukkoni henkilöt (tuvan työntekijöitä lukuun ottamatta) ovat keskenään melko samanlaisissa elämäntilanteissa, joten vastaukset eivät poikenneet suuresti toisistaan. Ryhmä on osallistujamäärältään pieni, joten suuren joukon haastattelemine ei olisi ollut mahdollista ja tavoitteenani olikin tutkia juuri kyseiseen ryhmään liittyviä henkilöitä. Haastattelut tein kahdenkeskinä ja kasvotusten, yhtä puhelinhaastattelua lukuun ottamatta. Kirjasin vastaukset suoraan ylös käsin ja tarkesin tarvittaessa kysymyksiä.

Kysymysryhmiä oli kolme, joista kahdessa oli kolme haastateltavaa ja yhdessä kaksi. Lähdin liikkeelle aineiston redusoinnilla eli pelkistämällä. Tein vastauksista pelkistettyjä ilmauksia suoraan tutkimuskysymysteni alle ja jaottelin ryhmäläisten ja ryhmän ulkopuolisten vastaukset erikseen. Työntekijöiden vastaukset, joita oli kahdelta henkilöltä, yhdistin omassa ryhmässään ja pelkistin kysymysten alle. Seuraava vaihe oli aineiston klusterointi, eli ryhmittely. Tässä vaiheessa aineiston alkuperäisilmaukset käydään läpi ja siitä etsitään samankaltaisia ja/tai eroavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä, joka voi olla ominaisuus, piirre tai käsitys. Klusterointia seuraa abstaroivintavaihe, jossa erotellaan tutkimuksen kannalta oleellinen tieto, josta taas muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Klusterointi on myös osa abstaroinnin prosessia. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä vastaus tutkimustehtävään saadaan yhdistelemällä käsitteitä. Tutkijan tulee kuitenkin pyrkiä ymmärtämään tutkittavien omaa näkökulmaa, sekä asioiden merkityksiä heille analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 110-113.) Olen omassa tutkimuksessani mukailut edellä kuvattua sisällönanalyysin menetelmää. Kuviossa 1 havainnollistan tekemäni analyysin vaiheita, joita selvennän esimerkein.

KUVIO 1. Aineiston sisällönanalyysin vaiheet opinnäytetyössäni

4 HAVAINNOINTI

4.1 Ryhmän perustaminen

Aloitin vapaaehtoistyöntekijänä Hervantatuvalla kesällä 2015. Työntekijöiden toiveena oli, että vapaaehtoiset mahdollisesti keksisivät jotain uutta toimintaa tai ohjelmaa tuvalle. Aloinkin pohtia minkälaista toimintaa voisin itse järjestää. Vietettyäni aikaa muutamia kertoja tuvalla, tein huomion maahanmuuttajien runsaasta määrästä, sekä kielitaidon eroista. Tästä sain idean suomenkielen keskusteluryhmän perustamisesta tuvan kävijöille. Olin tietoinen erilaisista suomen kielen ryhmien ja -kurssien olemassaolosta, mutta ajattelin pienten lasten äideillä olevan haastavaa päästä osallistumaan niihin. Hervantatuvalla järjestettävään toimintaan olisikin helppo osallistua, kohderyhmän viettäessä muutenkin aikaa tuvalla.

Tiedustelin ensin tuvan työntekijöiltä, onko heillä ollut suomen kielen taitoon liittyvää ohjelmaa aiemmin ja kieltävän vastauksen saatuani ehdotin ideaani. Tuvan työntekijät pitivät ajatustani hyvänä ja sopivana kyseiseen ympäristöön. Seuraavaksi keskustelin heidän kanssaan ryhmän toiminnasta ja käytännön asioista. Päätimme, että ryhmä kokoontuisi kerran viikossa tuvan tiloissa ja tapaamisten kellonaika ilmoitettaisi aina tuvan ilmoitustaululla. Lapset olisi mahdollista jättää työntekijöiden hoiviin tapaamisen ajaksi. Väestöliiton (2010) tekemien haastattelujen perusteella alle kolmevuotiaiden lasten maahanmuuttajaäidit toivovat kieliopintojen sisältävän myös mahdollisuuden lastenhoitoon. Päästyämme selvyyteen käytännön asioista, aloin suunnittelemaan mainosta ripustettavaksi tuvan seinälle, sekä ideoimaan ryhmätapaamisten sisältöä.

Mainoksen tein sekä suomeksi, että englanniksi, vaikka ajatuksena oli, että suomenkielen perustaitoa löytyisi osallistujilta jo ennestään. Asetin mainoksen Hervantatuvan ilmoitustaululle ilmoittautumislistan kera, jonka lisäksi tuvan työntekijät markkinoivat ryhmää tuvalla käyville potentiaalisille osallistujille. Tämän jälkeen jäin jännittämään, herättäisikö uusi ryhmätoiminta kiinnostusta ja tulisiko yhtään ilmoittautumista.

4.2 Ryhmän aloitus

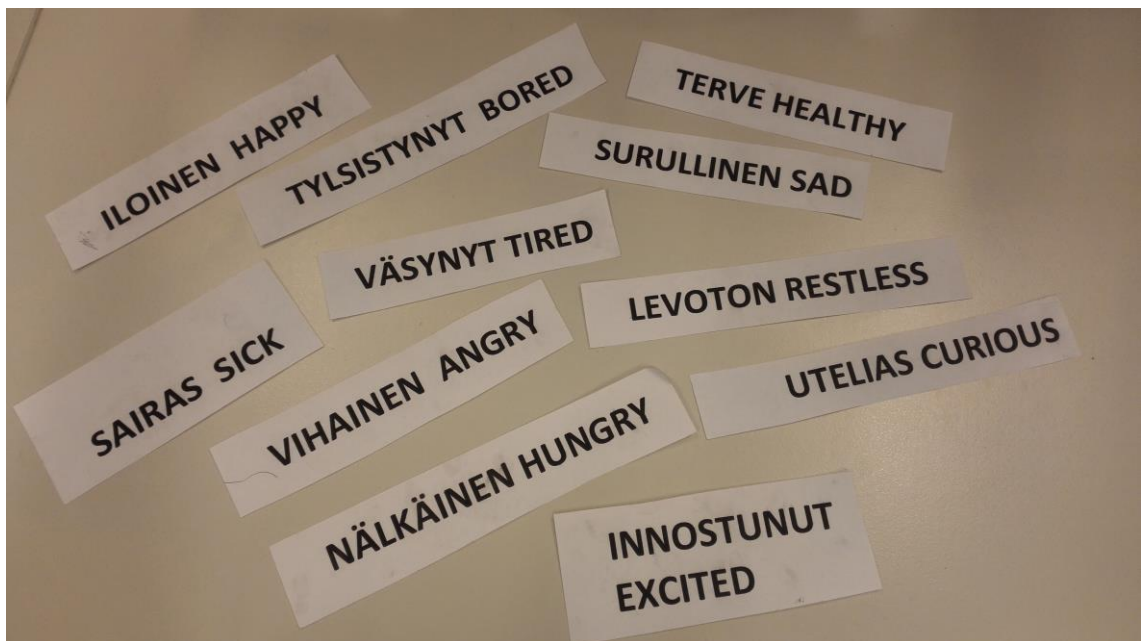
Ensimmäiseen ryhmätapaamiseen saapuessani oli ilmoittautuneita henkilöitä lähes kymmenen, joka oli itselleni positiivinen yllätys, omien odotusteni ollessa noin 3-4:ssa henkilössä. Kokoonnuimme tuvan mentyä kiinni tuvan olohuoneessa ja itseäni jännitti melko paljon. En ole ennen perustanut uutta ryhmää, joten en tiennyt mitä odottaa itseltäni tai ryhmäläisiltä. Käynnistysvaiheessa toiminta rajataan, eli esitellään puitteet ja mahdolliset rajoitteet jotka määrittävät toiminnan: kuinka usein tavataan, missä, tapaamisten kesto, tiedottaminen ja muu tarvittava informaatio. Käynnistysvaiheessa voidaan myös kartoittaa erilaisia ohjaus-, työ-, ja viestimistapoja. (Vehviläinen 2014, 100.)

Aloitin tervehtimällä ja kertomalla hieman itsestäni, sekä ryhmän tarkoituksesta. Teimme nimikierroksen ja jokainen sai kertoa muun muassa mistä on kotoisin ja mikä on senhetkinen suomen kielen taito. Ohjausprosessin aloitusvaiheessa asetetaan toiminnan tavoitteet ja päämäärä. Ryhmätoiminnassa tavoitteiden asettamisessa tulee ottaa huomioon myös ryhmän koko, ikä- ja sukupuolijakauma, sekä taitotaso. (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010, 77.) Käynnistysvaiheessa huolehditaan myös, että osapuolet alkavat toimia yhteisymmärryksessä yhteisen tavoitteen eteen (Vehviläinen 2014, 94). Kerroinkin osallistujille, että tavoitteena olisi luoda ryhmätoimintaa yhdessä ja ottaisin mielelläni vastaan ideoita ja toiveita ryhmään liittyen. Muutamia ideoita tulikin esille ryhmäläisten toimesta ja kirjailin niitä ylös. Ryhmäläisten suomen kielen taito oli hyvin eritasoista, joka toisi omat haasteensa tuntien strukturointiin ja mahdollisten tehtävien tekemiseen.

Myös toimintamenetelmien valinnassa huomioidaan tavoitteet, sekä yksilöt ja koko ryhmä (Kalliola ym. 2010, 78). Aloituskerralla lasten läsnäolo aiheutti hieman hajanaista ja sekavaa tunnelmaa, mutta saimme hyvin ideoitua erilaisia toimintamenetelmiä suomenkielen opetteluun. Mainitsin myös mahdollisuudesta jättää lapsi/lapset tuvan työntekijöiden ja vapaaehtoisten hoiviin tapaamisten ajaksi, sillä ryhmä tulisi kokoontumaan tuvan aukioloaikoina. Avasin lisäksi ryhmälle oman yksityisen Facebook –sivun, johon ilmoittaisin ainakin seuraavien tapaamisten ajankohdat, mutta toimisi myös yleisenä viestintäalustana.

4.3 Ryhmän jatkuminen

Seuraavalla tapaamiskerralla oli osallistujia itseni lisäksi kolme. Ensimmäisen kerran teemaksi olin ottanut tervehtimisen ja tutustumisen. Olin tehnyt itse tunnekortteja ja aloitimme valitsemalla keskellä olevista tunnelapuista omia senhetkisiä tunnelmia kuvaavat sanat ja samalla kerrottaisiin muulle ryhmälle myös hieman tarkemmin valinnastaan. Kalliolan (2010, 59-60) mukaan jokainen ryhmäläinen tulee huomioida ja oppia myös tunnistamaan osallistujien erilaisia tunnetiloja ja ilmaisutapoja. Tunnekortit auttavat selvittämään, millaisia tuntemuksia ryhmäläisten keskuudessa juuri kyseisenä päivänä löytyy.

Kuvio 2. Ryhmätapaamisten alussa käyttämiäni tunnekortteja

Ryhmäläisistä yksi osallistuja puhui vain englantia, joten tein tunnekortteihin myös englanninkieliset vastineet. Tämän vuoksi omalta osaltani myös kaikki kommunikointi tapahtui sekä suomeksi, että englanniksi. Teimme tapaamisen aikana muutamia yksinkertaisia dialogiharjoituksia, joissa kävimme läpi erilaisia tervehdyksiä ja hyödyllisiä tutustumisfraaseja. Osallistujat olivat aktiivisesti mukana ja kommunikointi oli melko sujuvaa kahtakin kieltä käyttäen.

Alkusyksystä tapaamiskerrat jatkuivat niin, että ryhmässä oli yksi vain englantia puhuva ja toinen joka puhui ja ymmärsi suomea ihan hyvin. Välillä ryhmässä kävi myös muita osallistujia, mutta loppusyksyn tapaamiset olivat lähinnä kahdenkeskisiä tämän suomea

puhuvan ryhmäläisen kanssa. Suunnittelin tunnit aina etukäteen ja kirjoittelin päiväkirja-merkintöjä tapaamisten jälkeen. Ryhmän kutistuessa yhteen henkilöön, muuttui myös toiminta jonkin verran. Suhteemme ryhmäläisen kanssa muuttui enemmän opettaja-oppilas-suuntautuneeksi ja keskityimme vahvasti hänen omiin toiveisiinsa ja tavoitteisiinsa hänen senhetkisessä elämäntilanteessaan. Ollessaan hyvin aktiivinen ja innokas suomenkielen oppija, teki hän mielellään myös kotona erilaisia tehtäviä, joita sitten tarkastin tapaa-miskerroilla. Opiskelu tuntui sujuvan hyvin, kehitystä tapahtui ja keskinäinen kemiamme toimi. Senhetkinen tilanne ei kuitenkaan kahdenkeskinä tapaamisinaan vastannut sitä, mitä olin alun perin lähtenyt ryhmän perustamisessa toteuttamaan ja tavoittelemaan.

Suomen kielen ryhmän alkuvaiheessa suunnittelin melko tarkasti ohjelman jokaiselle ta-paamiselle. Pian huomasin osallistujien vaihtuvuuden olevan suurta, joka asetti suunnitelmallisuuden jatkuvuudelle omat haasteensa. Aloin tehdä vapaampaa suunnitelmaa ja viedä ryhmän toimintaa keskustelempaan suuntaan, joka samalla mahdollistaisi toisimme tutustumisen. Varalle olin kuitenkin aina suunnitellut jotain pientä tehtävää tai aihepiiriä keskustelulle, jos tapaaminen ei tuntuisi etenevän omalla painollaan. Erityisen suositukseksi toiminnaksi osoittautui sanojen selittäminen. Olin tehnyt paperilappusia joissa on erilaisia sanoja aina johonkin teemaan tai aiheeseen liittyen. Jokainen vuorollaan ottaa lapun pöydältä ja selittää muille siinä olevaa sanaa muiden yrittäessä arvata sitä. Sana-selitystä olemmekin tehneet lähes jokaisella kerralla tapaamisen lopuksi. Ryhmälle on myös tyypillistä elää ja muuttaa muotoaan jatkuvasti (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Ket-tunen, Mäkelä 2011, 89). Jokainen tapaamiskertamme onkin ollut erilainen ja muodos-tunut jokaisen kerran osallistujien mukaisesti. Tavoite jäsenten suomen kielen paranta-miseksi ja tukemiseksi on kuitenkin ollut pysyvä.

Olen alusta asti pyrkinyt osallistamaan ryhmäläisiä tapaamisten suunnitteluun ja ideoin-tiin. Vain osallisuuden kokemuksen kautta syntyy halu osallistua oppimisryhmän toimin-taan. Tavoitteena on pyrkiä osallisuudesta osallistumiseen. (Pollari & Koppinen 2011, 55.) Kyseisessä ryhmässä tarkoitukseni ohjaajana ei ole toimia asiantuntijana tai auktori-teettina, vaan enemmänkin ryhmätapaamisten mahdollistajana ja puitteiden järjestäjänä. Pääasiassa toimin ohjaajan elementissä, mutta opettajamaisia piirteitä syntyy uutta asiaa opettaessa väistämättä.

Pohdin paljon syksyn aikana, miksi ryhmällä ei ole vetovoimaa, eikä tuvan työntekijöil-läkään ollut havaintoja syistä. Työntekijät myös markkinoivat ahkerasti kerhoa uusille

tulokkaille suullisesti, sillä ilmoitustaululla oli näkyvillä aina vain seuraavan kerran aika ja varsinaista tarkempaa informaatiota ryhmästä ei ollut. Aloin jopa pohtia, pitäisikö ryhmätoiminta lakkauttaa vuoden loputtua, mutta oppilaani kovasti toivoi, että voisimme jatkaa vielä seuraavana vuonna. Muutoksia oli siis tarpeellista tehdä, jotta saisin ryhmään lisää virtaa ja sitä kautta myös enemmän osallistujia.

4.4 Ryhmätoiminnan muutokset

Ennen joululomalle siirtymistä keskustelin tuvan työntekijöiden kanssa kerhotoiminnan elvyttämisestä, sekä muutosideoista. Päädyin tekemään kokonaan uudenlaisen mainoksen, joka tulisi olemaan helpommin lähestyttävä, eikä painottaisi niinkään suomenkielen opiskelua, vaan suomen kielellä keskustelemista. Tammikuussa vein uuden mainoksen tuvan ilmoitustaululle, nimellä Kansainvälinen kahvihetki. Tein tällä kertaa mainoksen vain suomenkielellä, jolloin osallistuminen edellytti osaamaan suomen kieltä jo jonkin verran. Lisäksi mainitsin lasten olevan tervetulleita tapaamisiin, sillä omat kokemukseni olivat, että oman lapsen ollessa oven toisella puolella työntekijöiden hoivissa, aiheutuu siitä levottomuutta sekä äidissä, että lapsessa. Jälleen kerran jäin odottamaan seuraavaa tapaamista ja sitä, toisiko muutokset toivottuja tuloksia.

Kevätkauden ensimmäiselle tapaamiskerralle saapui ilokseni neljä osallistujaa ja saimme mukavasti keskustelua aikaiseksi. Mukana oli myös kaksi vauvaa, joiden läsnäolo ei häirinnyt lainkaan. Myös seuraavilla kerroilla oli useampia osallistujia, noin 2-5, eli ryhmäkeskustelut mahdollistuivat. Ryhmätapaamiset oli tässä vaiheessa sovittu ainakin helmikuun loppuun asti. Päätimme tuvan työntekijöiden kanssa tarkastella silloin tilannetta uudelleen.

4.5 Yleistä havainnointia

Ensimmäinen mainokseni Hervantatuvan ilmoitustaululla viestitti enemmän suomenkielen opiskelua, kuin jo olemassa olevan kielitaidon kehittämisestä. Se, että tein mainoksen myös englanniksi, houkutteli osallistujia, joilla ei ollut ennestään suomenkielen puhetaitoa. Tämä asetti haasteita keskustelevalle ilmapiirille. Pohtiessamme tuvan henkilökunnan kanssa syksyn pienen osallistujamäärän syitä, sain kuulla että ainakin eräs äiti oli

sanonut olevansa niin väsynyt, ettei jaksa opiskella nyt tai tehdä tehtäviä. Tämä herätti minut ajattelemaan ryhmän imagoa, sillä emme olleet juurikaan tehneet tehtäviä. Tarkoitus oli kuitenkin pitää ryhmä rentona yhteisenä tapaamishetkenä, jossa voidaan tehdä pieniä yhteisiä harjoituksia ryhmäläisten oman kiinnostuksen ja halun mukaan.

Muutettuani ryhmän nimen Kansainväliseksi kahvihetkeksi ja painottaessani mainoksessa enemmän vapaata jutustelua suomen kielellä opiskelun sijasta, vaikutti se tuottavan tulosta ja osallistujia saapui enemmän. Myös sillä, että mainos on pysyvästi ilmoitustaulun seinällä, on varmasti vaikutusta, sillä näin ollen uudetkin kävijät voivat nähdä ryhmän idean.

Ajatukseni siitä, että lapsen/lapset voisi jättää huoletta tapaamisten ajaksi työntekijöiden valvontaan, osoittautui käytännössä lähes mahdottomaksi toteuttaa. Toisin kuin ajattelin, oli äideillä hyvin vaikeaa jättää varsinkin pieni lapsi oven toiselle puolelle. Vanhempien lasten suhteen taas ongelmalliseksi osoittautui lasten hyväksyntä siihen, että äiti on oven toisella puolella, jolloin he pyrkivät jatkuvasti huoneeseen. Ajattelin, että äidit olisivat mielellään tunnin keskenään lasten ollessa luotettavassa hoidossa, mutta kokemus osoitti toisin.

Ympäristönä koen Hervantatuvan olevan otollinen tämän kaltaiselle ryhmätoiminnalle. Olemme kokoontuneet erillisessä huoneessa, jolloin on omaa rauhaa juttelulle. Kielitaidon puute saattaa supistaa kotiäidin sosiaalista elämää entisestään ja esimerkiksi lapsen kanssa lääkärissä tai neuvolassa käynti voi olla haasteellista kielellisten esteiden vuoksi. Tästä syystä pidän Hervantatuvan kävijöitä ihanteellisena kohderyhmänä kielikerhon kaltaiselle toiminnalle, joka ei kuitenkaan sitouta osallistujaa tai aseta minkäänlaisia vaatimuksia kehittymiselle. Jokaisella on mahdollisuus osallistua oman jaksamisensa mukaan, eikä lastenvahdin hankkiminen tapaamisen ajaksi ole tarpeellista.

Pyrkimyksenäni on ollut luoda ryhmään tunnelma, jossa jokaisella on mahdollisuus kysyä tai pyytää selvennystä tilanteista joita ei ymmärrä. Härmän ja Liikasen (2015) opinnäytetyössä ilmeni myös, että oppijalle saattaa olla apua siitä, että ryhmässä on toinen joka puhuu hänen äidinkieltään. Tämä voi auttaa asioiden selittämisessä. Olen kuitenkin mahdollisimman paljon pyrkinyt myös itse selittämään asiat esimerkiksi näyttämällä tai

osoittamalla konkreettisia asioita. Yritän pitää myös aina huolen, että ilmaisen asiat selkeästi ja puhun niin, että en käyttäisi murre sanoja tai muita ilmaisuja, jotka mahdollisesti aiheuttaisivat hämmennystä.

Ryhmässäni on henkilöitä hyvin erilaisista taustoista, mutta ainakaan toistaiseksi en ole kokenut jännitteitä heidän välillään. Olemme jopa saaneet hyviä ja mielenkiintoisia keskusteluja kulttuuriemme välisistä eroista. Ryhmäni on alusta asti koostunut vain naisista, vaikka lähtökohtaisesti toiminta on avoin myös miehille. Tähän varmasti vaikuttaa Hervantatuvan luonne, jossa kävijät ovat suurimmaksi osaksi naisia. Jos kävijöiden joukossa olisi myös miehiä, voisi se olla joidenkin kulttuurien edustajille este osallistua ryhmään. Myös ollessamme vain naisten kesken, on mahdollisuus avoimemmin puhua omista kokemuksistaan esimerkiksi perhe-elämään liittyen ja jakaa niitä muiden kanssa. Koen että ryhmään on helppo tulla riippumatta omasta etnisyydestä. Oppimistaustat eroavat suuresti, sillä joku on saattanut opiskella korkeakoulututkinnon, kun toinen on oppinut lukemaan ja kirjoittamaan vasta myöhemmällä iällä. Suomen kielen oppiminen on siis ryhmämme yhdistävä tekijä, joka tuo saman pöydän ääreen hyvin erilaisia ihmisiä.

Varsinaista ryhmäytymistä ei päässyt tapahtumaan missään vaiheessa, sillä lähes joka kerta oli erilainen kokoonpano. Tämä toi myös omat haasteensa tuntien suunnitteluun, sillä saattoi olla, että osallistujia saapuu paikalle vain yksi. Tämän vuoksi oli myös lähes mahdotonta suunnitella ryhmän toiminnalle jatkumoa, eli jatkaa seuraavalla kerralla suoraan siitä, mihin oli edellisellä kerralla jääty.

5 TULOKSET

5.1 Tuvan työntekijöiden näkökulma

Koska Hervantatuvalla kävijäkunta koostuu suurelta osin maahanmuuttajataustaisista henkilöistä, kokevat työntekijät suomen kielen opetuksen tarpeelliseksi. Kyseinen ryhmä sopii heidän mielestään erittäin hyvin tuvan tarjontaan ja se mielletään jopa tärkeäksi osaksi tuvan toiminnassa. Koska ryhmätapaamiset tapahtuvat Hervantatuvan tiloissa, tuvan aukioloaikoina, on myös kynnyks osallistumiseen matala ja lisäksi lastenhoidosta on huolehdittu työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimesta. Koska tuvalla kannustetaan yleisestikin kommunikoimaan suomeksi, täydentää suomenkielen ryhmä hyvin muuta toimintaa. Työntekijöille annettu palaute ryhmätoiminnasta on ollut positiivista ja osallistujat ovat maininneet saavansa ryhmästä lisää itseluottamusta ja rohkeutta käyttää suomen kieltä. Toiminnassa tärkeässä roolissa on vapaaehtoistyö, jonka voimin ryhmä on muodostettu ja ylläpidetty. Hervantatupa on Tampereen ensi- ja turvakodin kolmesta tuvasta kansainvälisin, mitattuna maahanmuuttajataustaisilla kävijöillä. Siksi ryhmän laajenemista muille tuville ei tällä hetkellä koeta kovin tarpeelliseksi. Mahdollisuus tilanteen muuttumisesta kuitenkin tiedostetaan ja ajatusta laajenemista ei poissuljeta.

”Suomen kielen ryhmä on tarpeellinen ja se täydentää tuvan toimintaa”

Työntekijät ovat havainneet ryhmän haasteeksi saada osallistujia mukaan toimintaan, sekä heidän sitoutumattomuutensa ryhmään. Ryhmää mainostetaan myös jatkuvasti suullisesti uusille maahanmuuttajataustaisille kävijöille ja yleensä kiinnostus ryhmää kohtaan vaikuttaa heräävän tässä vaiheessa. Vaihteleva ajankohta koetaan mahdolliseksi haasteeksi ryhmään sitoutumisen kannalta, sillä kävijöiden arki on hyvin muuttuvaa ja hektistä, joka määrittyy pitkälti lapsen/lasten tarpeiden mukaan. Paras olisi siis, kun aika olisi pysyvä ja säännöllinen ja tapaamiset tapahtuisivat tuvan ollessa kiinni muilta kävijöiltä.

Hyvinä asioina työntekijät näkevät ryhmätoiminnassa yhteisöllisyyden tukemisen, keskustelevan ilmapiirin ja yhdessä tekemisen. Vertaistuki nähdään myös merkittävänä osana ryhmässä suomen kielen kehittymisen lisäksi ja ryhmässä osallistujat ovat tasa-vertaisia keskenään. Ryhmätoimintaan liittyen käyty keskustelut ja saadut palautteet

ovat olleet erittäin hyödyllisiä ja olemme toimineet yhteisymmärryksessä ryhmän toiminnan kehittämisen ja kehittämisen suhteen. Jaamme ryhmän osalta samat tavoitteet ja näkemykset, sekä toimimme avoimesti molempiin suuntiin kehittäen yhteistyömme avulla ryhmää.

”Osallistujat ovat saaneet saaneensa ryhmästä itseluottamusta ja apua”

Toiveena olisi saada suomenkielen ryhmä juurrutetuksi osaksi tuvan toimintaa, sekä saada osallistujat sitoutumaan siihen. Pyrkimyksenä olisi myös löytää mahdollisimman monelle ryhmään osallistuvalla sopiva ajankohta tapaamisille. Esille tuli myös ajatus itseohjautuvasta ryhmästä, jos jossain vaiheessa minulla tai muilla vapaaehtoisilla ei ole mahdollisuutta ryhmätoimintaa pitää yllä. Kaiken kaikkiaan ryhmää pidetään hyvänä lisänä tuvan toiminnassa, josta he voivat omien sanojensa mukaan olla jopa olla ylpeitä. Työntekijät kokevat kiitollisuutta itseäni kohtaan, että olen ryhmän perustanut ja sitä ylläpitänyt ja ovat tyytyväisiä että ryhmä kokoontuu juuri heidän tiloissaan.

”Voidaan olla ylpeitä, että meidän tuvalla on tällaista toimintaa”

5.2 Ryhmäläisten kommentit

Jokainen vastaaja on opiskellut suomen kieltä vähintään maahanmuuttajille tarkoitettussa kotouttamiskoulutuksessa, mutta äitiysloman tai muun syyn vuoksi suomen kielen ylläpito on jäänyt toissijaiseksi ja sanoja on päässyt unohtumaan. Kotioloissa myös puhutaan yleensä englantia tai omaa äidinkieltä.

Kielitaidon kehittämisen motivaationa toimivat vastaajilla tulevaisuuden suunnitelmat ja haaveet, joihin sisältyy ammatilliseen koulutukseen pääsy ja sitä kautta myös ammatin/työn hankinta. Jokainen vastaajista on kuitenkin asettunut Suomeen asumaan. Kielitaito koetaan erityisen merkittäväksi myös jokapäiväisessä elämässä ja esille nousi muun muassa virastoasiointi, kotiin tulevat tärkeät postit ja lääkärikäynnit. Toiveena olisi ymmärtää arkielämän asioita, jotta mitään tärkeää ei jäisi tiedostamatta kielimuurin vuoksi. Myös väestöliiton teettämien haastattelujen mukaan halu oppia suomen kieltä liittyi juuri työllistymiseen, yleiseen tarpeeseen tai perheen tarpeisiin (Lainiala & Säävälä 2010, 24).

Suomen kielen keskusteluryhmän onkin koettu opettaneen sekä uutta, että palauttaneen unohtunutta suomen kielen taitoa takaisin.

”Joskus tuntuu ujolta, kun muut puhuu suomea ja nauraa, enkä ymmärrä miksi..”

Sosiaalisilla vuorovaikutussuhteilla on todettu olevan merkittävä rooli kielitaidon kehitymisessä (Puhe ja kieli 2011, 143) ja selkeästi juuri keskusteleminen ja vuorovaikutus ryhmän jäsenten kesken nousi esille mielekkäimpinä tapoina kehittää kielitaitoa. Teke mieni haastattelujen yhteydessä kävi ilmi, että myös kirjoitus- ja lukemistehtävät ovat tervetulleita. Hervantatupa koetaan paikkana hyväksi, koska ryhmäläiset viettävät aikaa tuvalla muutenkin.

”Hyvä kun on täällä Hervantatuvalla ja on kiva opettaja!”

Kielen luonnollisessa oppimisessa on olennaista myös implisiittisen tiedon syntyminen kyseisestä kielestä ja tämä voi tapahtua vain kommunikoinnin avulla. Tällöin opettajan/ohjaajan rooli on tarjota erilaisia kommunikoinnin muotoja. Kaavamaisen, opetus suunnitelmaan nojautuvan kielen oppimisen sijasta erityisesti aikuisten oppijoiden keskuudessa tulisi suosia vuorovaikutuksellisuutta vaikkakin opetussuunnitelmaa ei tule kokonaan jättää huomiotta. Ensin tulisi oppia tuottamaan opeteltavaa kieltä, jonka jälkeen opeteltaisiin tietoisesti sen rakennetta. (Scheffler 2008.)

5.3 Ryhmän ulkopuolisten kommentit

Kotiäidin elämä on kiistatta väsyttävää ja huomio on jatkuvasti lapsessa/lapsissa. Yöunet saattavat olla hyvin vähäisiä, eikä päivälläkään ole aikaa lepäämiseen. Jaksaminen nousikin yhdeksi yhteiseksi tekijäksi niiden vastaajien keskuudessa, jotka ovat käyneet ryhmässä vain yhden tai kaksi kertaa, eivätkä välttämättä käy muutenkaan usein tuvalla. Ryhmätoiminnan aikana oli mahdollisuus jättää lapsi/lapset työntekijöiden hoitoon, mutta tämä koettiin kuitenkin epämukavaksi ja halu olla lapsen kanssa ohitti halun osallistua ryhmään. Toisaalta äitiys motivoi kieliopintoihin, mutta haasteena toimivat osallistumisen käytännön järjestelyt väsymisen, ajankäytön ja lastenhoidollisten seikkojen vuoksi (Lainiala & Säävälä 2010, 4).

”Nyt niin paljon kotitöitä.. Haluisin kyllä oppia lisää suomea..”

Ryhmätapaamisten ensimmäisillä kerroilla teimme muutamia valmiita harjoituksia ja vuoropuheluja, jotka tuntuivat vastaajien mielestä myös liian helpolta heidän suomen kielen taitoonsa nähden. Heidän toiveissa oli enemmänkin päästä keskustelemaan vapaasti. Oman vaikutuksensa toi myös se, että ryhmässä oli vain englantia puhuva osallistuja, jolloin harjoitteet olivat todella helppoja ja kaikki tuli kertoa myös englanniksi. Toisin sanoen alussa ryhmätoiminta ei palvellut suomen kielen kehittämisen kannalta juuri ketään, sillä taso oli liian vaihtelevaa. Jos toisella on halu oppia suomea alusta alkaen ja yksi haluaisi vain keskustella jo olemassa olevan kielitaidon ylläpitämiseksi, eivät yhteiset tavoitteet ryhmäläisten osalta kohtaa. Tavoitteet riippuvat aina näkökulmasta ja ne voivat olla toimintaan osallistujilla keskenään ristiriitaisia (Vehviläinen 2014, 95).

”Oli kiva istua vaan olohuoneessa ja puhua mistä tahansa.”

Jälkikäteen ajateltuna ryhmän alun markkinointi antoi ristiriitaista signaalia siitä, oliko kyseessä suomen kielen opiskeluryhmä vaiko suomen kielen keskusteluryhmä. Olen nyt pyrkinyt tuomaan ryhmätoiminnan jättäneille henkilöille tiedoksi sen, että toiminta on muotoutunut matkan varrella keskustelevämmäksi ja taso ryhmäläisten välillä ei vaihtele enää niin suuresti. Onkin ollut ilo huomata, että nämä henkilöt ovat palanneet ryhmään ja osallistuneet toimintaan lähes joka kerta.

6 POHDINTA

6.1 Tulosten arviointi, luotettavuus ja eettisyys

Mitä vapaamuotoisempaa tiedonhankinta on, sitä enemmän se muistuttaa arkista vuoro-vaikutusta ja tällöin tutkimuseettiset kysymykset korostuvat. Tutkijan institutionaalisen aseman vuoksi tutkittavan kohtelulla on vielä merkittävämpi asema kuin arkielämän suhteissa. Eettiset kannat vaikuttavat tutkimuksen puitteissa tehtyihin ratkaisuihin ja tätä kutsutaan tieteen etiikaksi. Toisaalta myös tutkimuksen tulokset vaikuttavat tutkijan eettisiin ratkaisuihin. Hyvän laadullisen tutkimuksen kriteereinä voisi pitää tutkimuksen sisäistä johdonmukaisuutta ja eettistä kestävyyttä. Eettinen sitoutuneisuus on hyvän tutkimuksen ohjaava tekijä. Tutkijan ensimmäinen eettinen valinta tapahtuu jo aiheen valinnassa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 125, 127-128.) Oman aiheeni valinnassa tärkeimpänä pidin mahdollisimman eettisen ja hyödyllisen näkökulman löytymistä. Halusin antaa maahanmuuttajataustaisille suomen kieltä opetteleville henkilöille mahdollisuuden tuoda esiin kehitysehdotuksiaan kielen oppimiseen sekä kieliryhmän toimintaan. Osallistujat ovat myös olleet tietoisia ryhmätoiminnan opinnäytetyön kohteena olemisesta, eikä ketään ole painostettu osallistumaan haastatteluun. Koska olen itse toiminut sekä ryhmän ohjaajana, että haastattelijana, syntyy helposti kysymys haastateltavien vastausten johdattelemisesta toivomaani suuntaan. Olen kuitenkin pitänyt mieleni avoimena kaikenlaisille mielipiteille ja kannustanut vastaajia rehellisyyteen ja avoimuuteen.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu rehellisyys, huolellisuus sekä tarkkuus tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkimusetiikan ja hyvän tieteellisen käytännön piiriin kuuluu myös tutkimuksen laatu sekä siinä esitetyt väitteet. Tutkimuksen käyttäjille on tärkeää kyetä hahmottamaan tutkimuksen laatu, sekä sen tulosten pätevyys ja yleistettävyys. (Ronkainen ym. 2013, 152-153.) Laadullinen tutkimus vaatii tutkijalta jatkuvaa omien ratkaisujen pohdintaa ja analyysin kattavuuden ja työn luotettavuuden huomioimista. Luotettavuuden kriteereistä puhuttaessa nousee tärkeimmäksi kriteeriksi itse tutkija. Kvalitatiivinen tutkimus sisältää yleensä paljon henkilökohtaistakin pohdintaa ja luotettavuuden arvioinnin kohteena on koko tutkimusprosessi. (Eskola & Suoranta 1998, 208, 210.) Omassa työssäni henkilökohtaista pohdintaa on erityisen paljon, sillä yksi näkökulma oli omien kokemusten reflektointi ryhmän perustamisessa ja sen ohjaamisessa. Olen pyrki-

nyt mahdollisimman rehelliseen pohdintaan, eettistä sitoutuneisuutta kuitenkin unohtamatta. Olen myös pyrkinyt sekä ryhmänohjastilanteissa, että opinnäytetyötä tehdessäni kiinnittämään huomiota mahdollisimman eettiseen termistöön, joka ei esimerkiksi yleistäisi tai niputtaisi maahanmuuttajataustaisia henkilöitä yhdeksi yhtenäiseksi ryhmäksi.

6.2 Prosessin arviointia

Koska olin aloittanut ryhmän ohjaamisen jo ennen päätöstäni tutkia sitä opinnäytetyössäni, on ryhmätoiminnan jatkaminen tuntunut luonnolliselta. Koen myös opinnäytetyön teon toimineen eräänlaisena motivaationa ylläpitää ryhmää ja antaa sille aikaani. Ryhmän ollessa itselleni tärkeä, on myös opinnäytetyöprosessi ollut miellyttävä ja edennyt sujuvasti. Aiheen kiinnostavuuden vuoksi teoriatietoon perehtyminen on ollut mielenkiintoista ja haastattelujen tekeminen ollut luontevaa, joista koenkin saaneeni sekä ennalta odotettavia että yllättäviä vastauksia.

Tutkimusprosessin aikana olen päässyt tutustumaan laadullisen tutkimuksen erilaisiin menetelmiin, sekä oppimaan paljon uutta tutkimuksen luotettavuudesta, haastattelujen tekemisestä sekä tutkittavan aineiston analysoinnista. Olen päässyt tarkastelemaan tutkijan näkökulmasta sekä ohjaamaani ryhmää, että itseäni ohjaajana. Aiheen ajankohtaisuuden vuoksi toivon opinnäytetyöni toimivan apuna muille uuden ryhmän perustamista suunnitteleville, sekä maahanmuuttajien kanssa toimiville. Alusta asti halusin kuitenkin tehdä opinnäytetyön aiheesta, joka voisi auttaa myös muita sen lisäksi että se olisi itselleni mieluisa ja aiheena kiinnostava.

Hervantatuvan toimiessa pienten lasten vanhempien sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäjänä ja yhteisen tekemisen puitteiden tarjoajana, on suomen kielen keskusteluryhmä ollut tervetullut lisä toimintaan. Esimerkiksi perhetalo- tai leikkipuistoympäristössä toteutettu kielikurssi yhdistettynä pienten lasten hoitoon näyttäytyy kaikissa maahanmuuttaja-äitien ryhmissä sosiaalisena vahvistajana ja kielenoppimisen käynnistäjänä. Korkeasti koulutetuilla ja/tai vähälapsisilla naisilla se voi toimia sysäyksenä eteenpäin, heikommin koulutetuille ja/tai monen lapsen äideille pidemmän oppimisprosessin alkuna. (Lainiala & Säävälä 2010, 4.) Tuvan työntekijät kokevat jopa ylpeyttä siitä, että heillä on mahdollista tarjota kävijöilleen tämän kaltainen ryhmä, sillä heidän yksi tavoite on edistää kävijöiden rohkeutta puhua suomen kieltä.

Suomen kielen kehittämisen lisäksi, olemme ryhmässä myös oppineet uusia asioita toisista kulttuureista ja kohdanneet ihmisiä, joita emme todennäköisesti omassa arjessa muuten kohtaisi. Näin olemme edistäneet myös suvaitsevaisuutta ja saaneet kasvoja eri kulttuurien edustajille ja mahdollistaneet tasa-arvoista kohtaamista. Mahdollisesti myös uusia tuttavuus- ja ystävyysuhteita on syntynyt.

7 KIITOKSET

Kiitokseni osoitan kaikille opinnäytetyöprosessissani mukana olleille henkilöille. Haluan kiittää Kansainväliseen kahvihetkeen osallistuneita henkilöitä ja erityisesti haastatteluihin osallistuneita jäseniä. Opinnäyteprosessin aikana ryhmätoiminta on edistynyt ja alkanut vakiintumaan. Vakiintumisesta kertoo osallistujamäärän kasvaminen, sekä osallistujien kiinnittyminen ja sitoutuminen ryhmään. Toiminta on kehittynyt tavoitteiden osoittamaan suuntaan ja alamme olemaan jo tutumpia toisillemme. Kiitän myös ryhmän ulkopuolisia henkilöitä, joilta olen saanut hyvää palautetta ryhmän toiminnasta. Näiden kaikkien henkilöiden avulla olen oppinut itsestäni uusia puolia, sekä saanut mielekkään aiheen opinnäytetyölleni. Lisäksi olen saanut uusia ihmisiä elämäni ja meillä on mahdollisuus oppia toinen toisiltamme. Hervantatuvan työntekijät ovat antaneet minulle hyvin vapaat kädet toteuttaa uudenlaista ryhmätoimintaa tiloissaan ja tukeneet minua prosessin eri vaiheissa. Kati Konun ja Riikka Latosen kanssa olen voinut yhdessä suunnitella ryhmän tarpeellisia muutoksia ja toimintoja ja oloni on aina ollut tervetullut tuvalle. Olen myös saanut heiltä eteenpäin vievää ja kehittävää palautetta, joten suuret kiitokset kuuluvat myös Katille ja Riikalle. Lisäksi haluan kiittää opinnäytetyöni ohjaajaa Marjo Harjua, joka on auttanut tutkimuksen työstämisprosessissa ja antanut rakentavaa palautetta opinnäytetyöhöni liittyen. Kiitän myös muita TAMKin opettajia sekä henkilökuntaa kirjastossa ja it-tuessa. Myös omat läheiset ja koulutoverit, joilta olen prosessin aikana saanut tukea, ansaitsevat kiitokset.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S., Säävälä, M. (toim.), 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoutumme. Vaasa. Kirjapaino Fram.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Faktaa maahanmuutosta. 2016. Kuka on maahanmuuttaja. Luettu 15.4.2016. <http://www.maahanmuutto.net>

Hervannan tiedotusyhdistys ry. 2013. Tietoa Hervannasta. Luettu 26.4.2016. <http://www.hervanta.fi/>

Huttunen, I. 2003. Eurooppalainen viitekehys : kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. WSOY.

Härmä, K. & Liikanen L. 2015. Onnistun, opin, rohkaistun: Kielitaidon merkitys maahanmuuttajien sosiaalisissa verkostoissa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäyte-työ.

Juvonen, A-M., 2012. Maahanmuuton juridiikkaa: käytännön käsikirja. Helsinki. Edita.

Kalliola, T., Kurki, A., Salmi, M., Tamminen-Vesterbacka, T. 2010. Matkalla ohjaajuu-teen. Helsinki. Kirjapaja.

Kokkinen, A., Rantanen-Väntsi, L. & Tuomola, A. 2008. Aikuisen oppijan kirja. Helsin-ki. Kotimaa-Yhtiöt Oy/Kirjapaja.

Korhonen, V., Puukari, S. (toim.) 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. PS-Kustannus.

Lainiala, L., Säävälä, M., 2010. Jos äiti osaa maan kieltä, hän on kuin kotonaan. Mitä helsinkiläiset pienten lasten maahanmuuttajavanhemmat ajattelevat kieliopinnoista? Opetusministeriön julkaisuja. A1. Helsinki.

Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T., Vänskä. 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja ter-veysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki. Edita.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.

Pollari, J., Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S., Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki. Sanoma pro.

Scheffler, P. 2008. The natural approach to adult learning and teaching of L2 grammar. IRAL - International Review of Applied Linguistics in Language Teaching. 46 (4).

https://www.researchgate.net/publication/240751233_The_natural_approach_to_adult_learning_and_teaching_of_L2_grammar

Suomisanakirja. 2015. Synonyymisanakirja. Luettu 26.4.2016. <http://www.synonyymit.fi/>

Tarnanen, M. & Pöyhönen, S. 2011. Maahanmuuttajien suomen kielen taidon riittävyys ja työllistymisen mahdollisuudet. Puhe ja kieli. 31 (4), 139–152.

Tampereen ensi- ja turvakotiyhdistys. Luettu 29.9.2016. <http://www.tetuko.fi>

Tilastokeskuksen www-sivut. 2016. <http://tilastokeskus.fi/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valli, R & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. painos. Jyväskylä: PS- kustannus 2015.

Valtion kotouttamisohjelma. 2012. Hallituksen painopisteet vuosille 2012-2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 27/2012. https://www.tem.fi/files/34181/TEM-jul_27_2012_web.pdf

Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta.

Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki. Edita.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje Tampereen ensi- ja Turvakodin Hervantatuvan työntekijöille

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötäni perustamastani kansainvälisestä keskusteluryhmästä, jota olen pitänyt tiloissanne, Hervantatuvalla, kesästä 2015 asti. Tutkimusmenetelmäni tulee olemaan pääasiallisesti osallistuvaa havainnointia, jonka lisäksi tarkoitukseni on haastatella Hervantatuvan maahanmuuttajataustaisia kävijöitä sekä ryhmän sisältä, että sen ulkopuolelta. Lisäksi teen omat haastattelut Teille työntekijöille.

Havainnointimuistiinpanoja olen tehnyt jo ryhmän perustamisesta asti ja haastattelut tulisin toteuttamaan Hervantatuvan tiloissa sopivina päivinä maaliskuun 2016 aikana. Kirjaan vastaukset suoraan ylös haastattelujen aikana ja laadin kysymykset ja vastaukset niin, ettei vastaajan henkilöllisyyttä ole mahdollista selvittää.

Toivon mukaan tutkimustyötäni voi tulevaisuudessa käyttää suuntaa-antavana materiaalina muiden ryhmien ja kerhojen perustamiseen ja näin ollen edistää sekä työntekijöiden että muiden osallistujien viihtyvyyttä ja onnistumista.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestanne, sekä avustanne suomenkielen kerhon toiminnan ylläpitämisessä!

Karoliina Salomäki

Liite 2. Havainnointirunko

Ryhmän perustaminen

- idea/lähtökohdat
- tarpeen kartoitus
- ilmoituksen laatiminen/markkinointi

Ryhmän aloitus

- paljonko osallistuja saapuu
- omat odotukset
- ryhmäläisten odotukset

Ryhmä jatkuminen

- ryhmäläisten osallistuminen
- ryhmän muodostuminen
- teemojen ja oppimistapojen muodostuminen

Yleistä havainnointia

- haasteet
- yllätykset
- muutostarpeet
- huomioitavat seikat
- kohderyhmä
- ympäristö

Liite 3. Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset ryhmäläisille

1. Mitkä tekijät saivat sinut osallistumaan Hervantatuvan suomen kielen ryhmään?
2. Millaiset oppimistavat koet kielitaidon kehittymisen kannalta mukaviksi/hyödyllisiksi?
3. Omat kommentit/vapaa sana

Haastattelukysymykset muille kuin ryhmäläisille

1. Mitkä tekijät vaikuttivat päätökseesi olla osallistumatta Hervantatuvan suomen kielen ryhmään?
2. Minkälainen suomen kielen opettelu kiinnostaisi juuri sinua?
3. Omat kommentit/vapaa sana

Haastattelukysymykset Hervantatuvan työntekijöille

1. Miten koet suomen kielen ryhmän tarpeellisuuden Hervantatuvan toiminnassa?
2. Miten koet suomen kielen ryhmän tarpeellisuuden laajentua esim. muille Tampereen ensi- ja turvakodin tuville?
3. Minkälaisia havaintoja olet tehnyt ryhmän toiminnassa ja sen toteutusprosessissa?
4. Omat kommentit/vapaa sana